

שיעור לפרשת תרומה – יושב הכרובים: דמות היצורים פורשי הכנפיים

1. ישעיהו לז, טז: ה' צבאות אלוקי ישראל יושב הכרובים אתה הוא האלוקים לבדך לכל ממלכות הארץ. שמות כו, כב: וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַפְּפוֹרֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל אֶרֶץ הָעֵדֻת.

חזקוני: אף על פי שאמר לא תעשה לך פסל וכל תמונה, כאן התיר צורת הכרובים, שהרי לא נעשו להשתחוות, אלא לשיבתו [השראת השכינה] דוגמא כרובים דכסא הכבוד. ודברים הרבה כאלו מצינו בתורה, כמו כל העושה בו מלאכה יומת [אך] התיר לעשות בשבת קרבנות תמיד ומוסף, וברית מילה.

רמב"ן כה, כא: כמרכבה אשר ראה יחזקאל ... היו פורשי כנפיים להורות שהם המרכבה נושאי הכבוד. רמב"ם יסודי התורה ב, ז: שמות המלאכים על שם מעלתם הוא ... אופנים ואראלים וחשמלים ושרפים ומלאכים ואלוקים ... וכרובים ואישים - כל אלו עשרה שמות שנקראו בהן המלאכים.

רמב"ן שמות כו, ב: כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות, וצווה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו אבות למצוותיה של תורה ... לכן ציווה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית מקודש לשמו, ושם ידבר עם משה ויצווה את בני ישראל. והנה עקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת.

רבנו בחיי כה, יח: שנים כרובים זכר ונקבה היו ... ובשעה שישראל עולים לרגל, מגלים את הפרוכת ומראים להם הכרובים כשהם מעורים זה בזה ואומרים: ראו חיבתכם לפני המקום כחיבת זכר ונקבה. יומא נד, ב: בשעה שנכנסו נכרים להיכל, ראו כרובים המעורים זה בזה, הוציאום לשוק (הורידום מעל גבי הכותל, רש"י) ואמרו: ישראל הללו, שברכתן ברכה וקללתן קללה, יעסקו בדברים הללו?!

רש"י כה, יח: דמות פרצוף תינוק להם.

2. רמב"ם הלכות בית הבחירה ריש פ"ד: בעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו לחרב, בנה בו מקום לגנוז את הארון במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך [כחמישים שנה לפני החורבן] צווה וגנזו במקום שבנה שלמה ... וכל אלו לא חזרו בבית שני.

ליקוטי שיחות כא/158: הארון הוא אינו רק כלי שנמצא בקודש הקדשים, אלא הוא חלק מהבניין עצמו, משום שהארון עושה את המקום לבית ה', כמו שכתוב: ונועדתי לך שם ... ולכן בבניין הבית נקבע מלכתחילה כי הארון יהיה מונח באחד משני מקומות: בצורה גלויה, בקודש הקדשים ובגניזתו במטמוניות עקלקלות בעומק האדמה.

3. שמות כה, כא: ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה, ואל הארון תיתן את העדות אשר אתן אליך. רמב"ן כה, כא: משמעו יותר שאחר שייתן הכפורת על הארון כאשר אמר, ייתן בארון את העדות. כי ארון יקרא בהיות הכפורת עליו.

רש"י: ללמד שבעודו ארון לבדו, בלא כפורת, ייתן תחילה העדות לתוכו ואח"כ ייתן את הכפורת עליו. ליקוטי שיחות כא/177, 179: הרמב"ן סובר שהארון, הכפורת והכרובים כולם הם כלים עבור ה"עדות" [התורה] ועל ידם מתקיים הייעוד של 'ונועדתי לך שם'. ולכן צורת הכפורת הייתה בצורה של המרכבה העליונה. רש"י, לעומת זאת סובר שהארון נועד עבור התורה, ואילו הכפורת והכרובים הם עניין אחר ולכן צורת הכרובים הייתה בעניין אחר של דמות פרצוף תינוק.

4. לקו"ש כו/180: פירוש הרמב"ן מבאר את סודות התורה הגלויים, וברמה הזו, הקשר של ישראל לקב"ה נעשה דרך התורה. אולם פירוש רש"י, פשוטו של מקרא, מדבר על הרובד הפשוט ביותר של היהודי, שהוא מהות אחת עם העצמות האלוקות ... ולכן לומד רש"י שדמות הכרובים הייתה כפני תינוק, שכן אהבת האב לבן אינה נובעת ממעלות וממעשי הבן, אלא מצד היותם עצם אחד.

זהו הקשר אל ה"כפורת" מלשון "כפרה", משום שיסוד הכפרה על חטא הוא מכוח היות היהודי עומד מעל התורה, ולכן אפילו שיש בו חיסרון בקיום התורה, יש בו את הכוח למלא את החיסרון הזה.